

Секторна справка на МОТ

Дата: 17 април 2020 г.

COVID-19 и въздействието върху селското стопанство и продоволствената сигурност

Тъй като епидемията от COVID-19 продължава да се разпространява по целия свят, от съществено значение е да се обърне внимание на нейното съществуващо и потенциално въздействие върху селскостопанския и хранително-вкусовия сектор както от гледна точка на предлагането на храни, така и на търсенето.

Гарантирането на непрекъснатото функциониране на световните и националните вериги за доставки на храни ще бъде от решаващо значение за осигуряването на продоволствени доставки, предотвратяването на продоволствена криза в държави, които вече са изправени пред предизвикателства, свързани с продоволствената и хранителната сигурност, и намаляването на общото отрицателно въздействие на пандемията върху световната икономика.

Въпреки че дялът на селското стопанство в общата заетост е спаднал от 40,2 % на 26,8 % през последните две десетилетия, селското стопанство осигурява поминък на повече от един милиард души по света и продължава да бъде гръбнак на много страни с ниски доходи, като формира 60,4 % от заетостта¹ и допринася за две трети от брутния вътрешен продукт в някои от тези страни. Секторът е особено важен в Африка и Азия, където неговият дял на заетост е съответно 49 и 30,5 %. Той е основен източник на заетост на жените, които съставляват 41,9 % от селскостопанската работна сила в развиващия се свят².

Въпреки намаляващия си дял в световната заетост, селскостопанската продукция продължава да нараства³. В съчетание с урбанизацията, увеличаването на доходите на глава от населението и възможностите за износ, трансформацията на хранителната система се изразява в нови работни места в по-големия сектор на хранително-вкусовата промишленост, който включва селското стопанство и свързаните с него неселскостопански сектори като преработка, производство, търговия с храни, транспорт и приготвяне на храни. Селскостопанският и хранително-вкусовият сектор вече осигурява заетост на по-голямата част от самостоятелно заетите лица и наетите лица в развиващите се страни.

Понастоящем обаче много от тези работни места се характеризират с недостиг на достойни условия на труд, произтичащ, наред с другото, от слаби институции на пазара на труда, включително неефективно правоприлагане, инспекция на труда и съответствие; неподходяща среда за развитие на предприятията; ниска производителност; изменение на климата; преобладаваща сива икономика; лоша инфраструктура; ограничен достъп до социална защита и други услуги, включително образование и здравеопазване. Допълнителни предизвикателства произтичат от повишеното излагане на работниците в стопанството на различни рискове за безопасността, здравето, околната среда и биологични опасности, включително такива, свързани с химикали, шум, мускулно-скелетни травми, топлина и др.

¹ ILOSTAT, „Заетост по пол и икономическа дейност – оценки по модела на МОТ“, ноември 2019 г.

² МОТ, Световни социални перспективи в областта на заетостта: Тенденции при жените 2017, 2017.

³ IFAD, Доклад за развитието на селските райони за 2016 г.: Насърчаване на приобщаващата трансформация в селските райони, 2016 г.

Селскостопанските работници са с най-висока степен на бедност сред работещите. Една четвърт от работещите в сектора живеят в крайна бедност. Въпреки че играят важна роля в националните икономики, осигуряват връзка с глобалните структури на селскостопанското производство и търговия и изхранват света, много селскостопански работници и техните семейства живеят в бедност и продоволствена несигурност.

Въпреки че работните места в селскостопанския и хранително-вкусовия сектор бяха определени като съществени в контекста на кризата COVID-19 в много държави, мерките, приети за забавяне на пандемията, могат да окажат допълнителен натиск върху капацитета на сектора да продължи да задоволява търсенето, да осигурява доходи и поминък и да гарантира безопасността и здравето на милиони селскостопански работници и производители. Спешните действия за справяне с многобройните предизвикателства, свързани с достойния труд, пред които са изправени селскостопанските работници, и за подобряване на функционирането на селскостопанския и хранително-вкусовия сектор ще бъдат от решаващо значение за ефективното справяне с кризите, както настояща, така и бъдеща. Трябва да се извлекат поуки от реакциите на пандемията в селското стопанство с оглед на „по-доброто възстановяване“. Възможностите, които възникват за приемане на технологични иновации и подобряване на екологичната устойчивост, не трябва да се пропускат.

X 1. Въздействие на COVID-19

От началото на пандемията досега не са наблюдавани значителни прекъсвания в снабдяването с храни. Въпреки това логистичните предизвикателства в рамките на веригите за доставки, по-специално трансграничните и вътрешните ограничения на движението, както и трудовите проблеми, могат да доведат до прекъсване на доставките на храни, особено ако останат в сила в дългосрочен план. Високостойностните и особено бързоразвалящите се стоки като пресни плодове и зеленчуци, месо, риба, мляко и цветя вероятно ще бъдат особено засегнати. Кризата в здравеопазването вече доведе до унищожаване на работни места в подсектори като цветарството в редица държави⁴.⁴ Може да има допълнително намаляване на качеството на работните места в сектора и унищожаване на работни места, особено в основата на веригата на доставки. Жените и младежите вероятно ще усетят въздействието по-силно, тъй като са особено изложени на социално-икономическа уязвимост.

Ограниченията върху движението могат да попречат на земеделските стопани да получат достъп до пазарите и да доведат до разхищение на храни. В много страни земеделските стопани вече не могат да продават продукцията си на местните пазари или на местни училища, ресторанти, барове, хотели и други развлекателни заведения, които са временно затворени.

Пандемията може също така да окаже сериозно въздействие върху трудоемкото производство и преработка на култури поради недостига на работна ръка и временното прекратяване на производството. Селскостопанският сектор в Европа например е изправен пред сериозен недостиг на работна ръка поради затварянето на границите, което пречи на стотици хиляди сезонни работници да

достигнат до стопанства, които разчитат на тяхната работна ръка през периода на прибиране на реколтата. Очаква се въздействието върху сектора да бъде дългосрочно. Редица големи европейски селскостопански производители, включително Франция, Германия, Италия, Испания и Полша, са особено уязвими. Според Coldiretti, италианската организация, представляваща фермерите, над една четвърт от храната, произвеждана в страната, разчита на приблизително 370 000 редовни сезонни работници мигранти. Около 100 000 селскостопански работници няма да могат да дойдат в Италия тази година, а тази цифра може да е два пъти по-голяма във Франция. В Германия, където всяка година около 286 000 сезонни работници мигранти са ангажирани в производство на плодове, зеленчуци и вино, правителството проучва различни начини за мобилизиране на достатъчно работници за прибиране на реколтата, включително организиране на директни полети за селскостопански работници и издаване на временни разрешения за работа на лицата, търсещи убежище. На 2 април 2020 г. Европейската комисия издаде практически насоки държавите членки да улеснят трансграничното пътуване на сезонни работници в критични професии, които включват работници от хранителния сектор, като същевременно въведат всички необходими мерки за предотвратяване на по-нататъшното разпространение на пандемията.

Пандемията може да окаже и значително отрицателно въздействие върху поминъка на милиони работници в плантации, занимаващи се с ориентирано към износ, трудоемко селскостопанско производство в развиващите се страни. Например ако неотдавнашното временно затваряне на един от най-големите пазари на чай в света в Момбаса, Кения, където се търгува чай от много източноафрикански държави, бъде удължено, това може да има опустошителен ефект върху местните, националните и регионалните икономики. Непосредственото въздействие ще бъде усетено в различни звена на веригата, включително фабрики, складове и превозвачи, както и в стопанства, които могат да бъдат принудени да спрат производството и да съкратят берачите, които често са сред работниците в най-

⁴Ройтерс, „Няма легло от рози: цветарките в Източна Африка губят работата си, тъй като коронавируса засяга износа“, 11 април 2020 г.; Martinplaut, „Десятки хиляди африкански работни места, изложени на риск, тъй като Европа изхвърля цветя по време на кризата заради коронавируса“, 22 март 2020 г.

неравностойно положение и са силно уязвими икономически. Само в Кения чаят осигурява препитание на около 600 000 дребни земеделски стопани и работници на заплата, а в Малави секторът е вторият по големина официален работодател след правителството, осигурявайки работни места на около 52 000 работници.

Купуването в резултат на паника и натрупването на запаси от храни от потребителите, както и ответните мерки на националната търговска политика срещу пандемията, особено всякакви ограничения върху износа, могат да доведат до скокове на цените и повишена нестабилност на цените, което да дестабилизира международните пазари.⁵⁵ Предишни кризи са показали, че тези мерки са особено

⁵⁵Международен институт за продоволствена политика: „[Търговските ограничения заради COVID-19 са най-лошият възможен отговор за гарантиране на продоволствената сигурност](#)“, 27 март 2020 г.

вредни за страните с ниски доходи и недостиг на храна. Продоволствената криза от 2007–2008 г. увеличи бедността сред онези, които вече бяха бедни⁶ и тласна около 130 до 155 милиона души към бедност⁷. Работниците на надници, най-вече в селското стопанство, фермерите без собствена земя, дребните търговци и производителите на стоки за бита, чиито условия на търговия се влошиха, бяха най-засегнати⁸⁸. Според оценки на МОТ, за да поддържат жизнения си стандарт и да не изпаднат в бедност, нископлатените работници в най-силно засегнатите страни трябва да си търсят допълнителна едноседмична работа всеки месец.⁹⁹ В много от тези страни се наблюдава значително увеличение на процента на преждевременно напусналите училище и на детския труд поради недостъпните разходи за училище и липсата на подходяща храна.

Неотложността на кризата и необходимостта от незабавни действия не трябва да се използват като претекст за изхвърляне на нормативната рамка за политически решения. Основните принципи и права на работното място и други [международни трудови стандарти](#) осигуряват стабилна основа за решения на национално равнище.

Тясното наблюдение на цените и пазарите на хранителни продукти и прозрачното разпространение на информация ще укрепят капацитета на правителствата да осигурят ефективно управление на пазара на хранителни продукти, да предотвратят паническите покупки и да насочват селскостопанските предприятия при вземането на рационални производствени решения.¹⁰ В този контекст ще бъде от решаващо значение да се гарантира

свободния поток на международната търговия, като същевременно се гарантират качествени работни места в хранителните системи¹¹.

Програмата на МОТ за достоен труд все повече се признава за ефективен инструмент за намаляване на бедността и продоволствената несигурност¹² и предлага основа за справедлива и стабилна рамка за глобално развитие и ефективни ответни мерки при кризи.¹³ При справянето с въздействието на настоящата здравна криза върху хранително-вкусовия сектор националните и международните ответни мерки следва да се основават на рамката на МОТ за реагиране на пандемията COVID-19, която се състои от четири взаимосвързани стълба:

Х Стимулиране на икономиката и заетостта;

Х Подпомагане на предприятия, работни места и доходи;

Х Защита на работниците на работното място;

Х Разчитане на социалния диалог за решения.

Стимулиране на селскостопанското производство и гарантиране на сигурността на доходите

В случаите, когато пандемията COVID-19 или опасенията относно нейното разпространение оказват отрицателно въздействие върху селскостопанския сектор, следва да се приемат подходящи спешни мерки в подкрепа на предприятията за

⁶ Compton, J., Wiggins, S. & Keats, S., „Въздействие на световната продоволствена криза върху бедните: Какви са доказателствата?“, Overseas Development Institute, 2010.

⁷ Оценки на Световната банка, цитирани в Департамента на ООН по икономически и социални въпроси, „Световната социална криза: Доклад за социалната ситуация в света 2011“, 2011 г., стр. 63.

⁸ Compton, J., Wiggins, S. & Keats, S., 2010 цит.

⁹ МОТ „Инвестиране в продоволствената сигурност като двигател за по-добри работни места“ в Доклада за света на труда за 2011 г.: „Да накараме пазарите да работят за работни места“, 2011 г., стр. 76; МОТ, „Достоен труд за продоволствена сигурност и устойчив поминък в селските райони“, 2019 г.

¹⁰ FAO, „Пазари на селскостопански хранителни продукти и търговска политика във времена на COVID-19“, 2 април 2020 г.; Agrilinks, „Предотвратяване на глобална криза в областта на продоволствената сигурност по време на COVID-19“, 18 март 2020 г.

¹¹ Съвместно изявление на генералните директори на FAO, СЗО и СТО, „Намаляване на въздействието на COVID-19 върху търговията с храни и пазарите“, 31 март 2020 г.

¹² Г-20, „Рамка на Г-20 за продоволствена сигурност и хранене“, 2014 г.; ООН, „Предизвикателство за нулев глад“, 2012 г.; Специална група на високо равнище на системата на ООН за глобалната криза в областта на продоволствената сигурност, „Актуализираната всеобхватна рамка за действие“, септември 2010 г.

¹³ МОТ, „По време на криза достойният труд е от значение: отговор на МОТ на кризисните предизвикателства“, май 2003 г.; МОТ, „Финансовата и икономическа криза: отговор за достоен труд“, март 2009 г.

▶ производство на селскостопански хранителни продукти с оглед стимулиране на селскостопанското производство и гарантиране, че работниците продължават да получават достойни заплати и други обезщетения в съответствие със съществуващите колективни трудови договори и/или съответните закони. В този контекст трябва да се обърне специално внимание на стотиците милиони работници на надник, работещи в областта на селското стопанство, които, макар и да играят решаваща роля за осигуряване на непрекъснатост на доставките на храни, често са сред най-уязвимите, бедните и продоволствено несигурните.

Осигуряването на достъп до обезщетения за безработица и социално подпомагане за селскостопанските работници, които губят работата си или чието работно време е съкратено, също е от решаващо значение за смекчаване на последиците от кризата. В допълнение към тези незабавни стъпки, за да се справим успешно с тази и всички бъдещи кризи, следва да се използва импулсът за постигане на напредък към колективно финансиране, всеобхватни и универсални системи за социална закрила¹⁴.

Гарантиране на социално осигуряване

Сезонността на селскостопанската продукция допълва предизвикателството да се разшири обхватът на социалната закрила, така че да обхване селскостопанските работници, които в много страни традиционно са изключени от националните закони за защита на труда, като

например тези, определящи минималната работна заплата, максималното работно време, платения отпуск по болест и социалното осигуряване. Преобладаващата сива икономика и липсата на инфраструктура и услуги в селските райони допълнително затрудняват достъпа до услуги за социална закрила, където такива съществуват.

В препоръката на МОТ относно минималните равнища на социална закрила от 2012 г. (№ 202), в която се насърчава универсален и прогресивен подход към разширяването на социалната закрила за всички, се обръща внимание на тези опасения. Особено важно е да се гарантира, че всички селскостопански работници имат достъп до основни здравни услуги, включително изследвания, за да се гарантира тяхната безопасност и здраве на работното място и да се предотврати разпространението на вируса.

Други механизми за социална закрила, като парични преводи, достъп до заеми, кредитни животозастрахователни продукти и застраховане срещу метеорологични събития, могат да бъдат особено важни за селскостопанските и хранително-вкусовите предприятия, особено когато има временен спад в икономическата им дейност, какъвто е случаят в момента. В редовни времена такива механизми могат да играят важна роля за предпазване на селскостопанските предприятия и селските общности от фалит на реколтата, за вливане на финансиране в често нуждаещите се от пари в брой селски икономики и за създаване на инфраструктура.

Осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд

Необходимо е да се обърне специално внимание на безопасността и здравето на селскостопанските работници както при осигуряването на достатъчен брой сезонни селскостопански работници в напредналите икономики, така и при непрекъснатостта на производството в развиващите се страни.

¹⁴ МОТ, „COVID-19: Системи за социална закрила в несъстоятелност за уязвими групи“, 25 март 2020 г.

Всички работници в хранително-вкусовия сектор, независимо дали са временни, сезонни или мигриращи работници, независимо от техния правен статут и пол, имат право да работят в безопасни и здравословни условия. В действителност обаче те често нямат достъп до подходящи лични предпазни средства, вода и санитарни съоръжения, докато пренаселените производствени обекти, които са често срещани, особено в развиващите се страни, увеличават риска от заразяване.

Мерките за намаляване на рисковете за безопасността и здравето, причинявани от COVID-19, могат да включват: предоставяне на достъп до подходящи лични предпазни средства; реорганизация на работата, за да се гарантира

безопасна физическа дистанция между работниците, особено чрез преразглеждане на процеси, които обикновено изискват тясно взаимодействие; прилагане на други мерки за контрол, включително постоянен достъп до здравни проверки и медицински съоръжения; осигуряване на достъп до чиста вода и подходящи санитарни съоръжения със сапун и дезинфектант за ръце на алкохолна основа; дезинфекция на помещенията и оборудването на работното място; увеличаване на честотата на почистване. Изключително важно е да се гарантира, че работниците имат достъп до цялата необходима информация относно COVID-19 и личната защита и хигиена на собствения им език.

Разработването и прилагането на ефективна система за управление на безопасните и здравословни условия на труд (БЗУТ), включваща всеобхватно законодателство в областта на БЗУТ за всички сектори, включително селското стопанство, и осигуряваща закрила за всички работници, следва да бъде допълнена от национална превантивна култура на БЗУТ в сектора в съответствие с Конвенцията за безопасност и здраве в селското стопанство от 2001 г. (№ 184) и придружаващата я Препоръка № 192. Тези мерки следва да позволят на селскостопанския сектор да устои безпроблемно на всякакви рискове за

безопасността и здравето в бъдеще.

Осигуряване на добри условия на живот

Селскостопанските работници често живеят в непосредствена близост до производствения обект и един до друг, което може да увеличи риска от излагане на COVID-19. Където работниците са снабдени с жилище, важно е то да бъде в съответствие с приложимите стандарти, изискващи достатъчно пространство за всяко лице или за всяко семейство, достъп до безопасна питейна вода и подходящи санитарни и перални съоръжения.

Засилване на инспекциите по труда

Следва да продължат усилията за гарантиране на спазването на изискванията на работното място чрез инспекция на труда. Може да се наложи да се преразгледат методите на работа на инспекциите по труда, за да се подобри достъпът до предоставяните от тях услуги, включително чрез оползотворяване на напредъка в информационните и комуникационните технологии.

В държавите, които разчитат в голяма степен на работниците мигранти в сектора, трябва да се обърне специално внимание на осигуряването на справедливо наемане на работа и въвеждането на всички необходими защитни мерки и договорености, включително например транспорт с подходящо качество и санитарни условия до мястото на работа. При липсата на добре функционираща система за инспекция на труда по време на кризата се съобщава, че [работниците мигранти](#) са изправени пред повишен риск от експлоатация.

Разчитане на социалния диалог за намиране на решения

Конвенцията за организациите на работниците в селските райони от 1975 г. (№ 141) признава значението на асоциирането на

▶ организациите на работниците в селските райони към действия за икономическо и социално развитие, за да се подобрят трайно и ефективно условията на труд и живот на работниците в селските райони. Поради това работниците от сектора на селските райони следва да участват пълноценно в оценката на въздействието на COVID-19, а правителствата следва да гарантират провеждането на ефективни консултации и участие на организациите на работниците от селските райони в процеса на разработване на подходящ отговор на кризата. За тази цел

и в съответствие с параграфи 11–13 от Препоръката на Организацията на селскостопанските работници, 1975 г. (№. 149), правителствата трябва да предприемат активни стъпки, за да осигурят представителство на организациите на селскостопанските работници в социалния диалог на различни нива и чуваемост на техния глас по различни въпроси, произтичащи от настоящата криза и даващи отражение върху селските райони и развитието им.

X 2. Отговори на членовете и партньорите

В отворено писмо, озаглавено „[Призив за действие от страна на световните лидери за предотвратяване на световна криза в областта на продоволствената сигурност, като същевременно се води борба с COVID-19](#)“, изпълнителните директори на големи компании, организации на гражданското общество, учени и политици призоваха световните лидери да предприемат спешни и координирани действия, за да предотвратят превръщането на пандемията от COVID в световна продоволствена и хуманитарна криза. Предложеното действие е насочено към: (1) поддържане на притока на храни по целия свят – поддържане на отворена търговия; (2) увеличаване на подкрепата за най-уязвимите; и (3) инвестиране в устойчиви продоволствени системи – засаждане на семената на възстановяването за хората и планетата.

Значението на поддържането на отворена търговия беше подчертано и в [съвместна декларация](#) на генералните директори на Организацията по прехрана и земеделие на Организацията на обединените нации (FAO), Световната здравна организация (СЗО) и Световната търговска организация (СТО).

В [писмо](#) до ръководителите на FAO и СЗО Асоциациите на международният съюз по прехраната, земеделието, хотелиерството, ресторантьорството, кетъринга, тютюна и обединените работници“ (IUF) – глобална федерация на профсъюзите с членове в различни индустрии, включително селското стопанство и преработката на храни – призова за [действия за защита на живота, безопасността и поминъка на селскостопанските работници](#), от чиято работа зависи сигурността на храната. IUF също така разработи редица изисквания и насоки, обхващащи [селското стопанство, храните и напитките, както и равенството](#)

между половете.

Редица отраслови организации на работодателите (напр. Индонезийската асоциация за палмово масло [GAPKI](#) и Южноафриканската федерация на селскостопанските организации [Agri SA](#)) издадоха насоки за своите членове относно COVID-19. Подобни насоки бяха издадени и от редица организации на селскостопанските работници (напр. Организационен комитет на селскостопанския труд, [FLOC](#)).

FAO публикува поредица от [резюмета на политики](#) относно въздействието на COVID-19 върху продоволствената система. Като част от Глобалния план на ООН за хуманитарно реагиране на COVID-19 FAO преразгледа текущите си хуманитарни програми, насочени към непрекъснатата подкрепа за най-уязвимите лица и разработване на действия за справяне с вторичните ефекти на вируса. Усилията на FAO са съсредоточени върху: (1) създаване на глобално съоръжение за данни в сътрудничество със Световната продоволствена програма (WFP) и други партньори; (2) стабилизиране на доходите и достъпа до храни и поддържане на текущата помощ за препитание и производство на храни; (3) осигуряване на непрекъснатост на жизненоважната верига на предлагането на храни за най-уязвимото население; (4) и предотвратяване на предаването на COVID-19 между работниците в хранителната верига чрез повишаване на осведомеността относно разпоредбите за безопасност на храните и здравето, включително правата, ролите и отговорностите на работниците, заедно с националните органи и СЗО¹⁵.

В Колумбия [в споразумение](#), подписано на 25 март 2020 г. между съюза на работниците в селските райони SINTRAINAGRO и асоциацията на банановия сектор Augura, се предвиждат мерки за подкрепа и защита на здравето и безопасността на около 22 000 работници в банановия сектор. Те ще включват, наред с

¹⁵ Shahra Razavi: „COVID-19: Системи за социална закрила в несъстоятелност за уязвимите групи“, МОТ, 25 март 2020 г.

Другото, предоставянето на инструменти за лична хигиена като

маски и дезинфектанти за всички работници, дезинфекционни мерки и мерки за дистанция в транспорта, редовно хранене и др. Всички работници на възраст над 65 години и тези с придружаващи заболявания, включително рискови бременности, независимо от естеството на трудовите им договори, са освободени от работа за срока на действие на правителствения указ за ограничителни мерки, свързани с COVID-19, и ще получат основната заплата, както и 8-процентна добавка.

В **Канада** капацитетът на Farm Credit Canada за отпускане на заеми е увеличен с 5 милиарда канадски долара, а 100 милиона канадски долара са предназначени за национални, регионални и местни организации в подкрепа на продоволствената сигурност в цялата страна. В рамките на помощта за реагиране при извънредни ситуации в Канада работниците, които не са в състояние да работят по медицински причини и имат ограничен или нямат платен отпуск, чрез работодателите си могат да кандидатстват за обезщетение до 15 седмици за трудова заетост в размер до 55 % от доходите си или до 573 канадски долара седмично.

В **Китай** Китайската народна банка въведе разширяване с 500 милиарда юана (RMB) на механизмите за рекредитиране и дисконтиране при ниски лихвени проценти в подкрепа на МСП. Лихвеният процент по заемите за селските райони, селското стопанство, земеделските стопани и по-малките предприятия също бе намален на 2,5 %. С цел насърчаване на продоволствената сигурност Министерството на земеделието и селските райони публикува няколко бележки в подкрепа на възобновяването на дейността и в предприятията за фуражи, клане и преработка на месо, както и препоръки за управление на културите на полето и мерки за премахване на недостига на работна ръка. Няколко местни политики облагодетелстват селскостопанската работна сила, като например субсидиите за временна помощ за издръжка на 300 юана за работници от

Примери за мерки, специфични за всяка държава

Повечето национални политически отговори на кризата бяха под формата на финансова подкрепа за селскостопанските предприятия и краткосрочни мерки за социална закрила в подкрепа на трудоспособното население. Много малко политики обаче са насочени към прилагането на трудовите стандарти в сектора или насърчаването на социалния диалог за разработване на политически отговори, което е празнина, която трябва да бъде запълнена.

селските райони в провинция Хубей и трансфера на 3000 юана в брой за задържане на мигрантското население в Ухан¹⁶.

В **Египет** мораториумът върху закона за данъчно облагане на земеделската земя беше удължен с две години. Министерството на социалната солидарност планира да включи още 100 000 семейства в съществуващите програми за социално подпомагане и да увеличи обезщетенията за жените и лидерите в селските райони до 900 египетски лири. Еднократно плащане в размер на 500 египетски лири се планира за регистрирани неформални работници¹⁷.

В **Ел Салвадор** 80 милиона щатски долара ще бъдат отпуснати чрез Извънредния фонд за подпомагане на селскостопанския сектор и гарантиране на продоволствената сигурност. Извършен е и паричен превод от 300 щатски долара на 1,5 милиона домакинства, работещи в сивата икономика, които нямат финансова защитна мрежа¹⁸.

Във **Фиджи** пакетът за реакция в областта на селското стопанство включва нов пакет за подпомагане на селското стопанство в подкрепа на производството на краткосрочни култури чрез дистрибуция на материали и семена. Бюджет за отговор на COVID-19

¹⁶ CGTN, „КНБ увеличава преразпределението, квотата за повторна отстъпка с 500 милиарда юана в подкрепа на малките предприятия“, 27 февруари 2020 г.; People's Daily Online, „Смекчаване на въздействието на COVID-19 върху селскостопанския сектор в Китай“, 11 март 2020 г.; Световна банка, „Социална защита и трудов отговор на COVID-19: Преглед в реално време на мерките на държавите (версия 3)“, 3 април 2020 г.

¹⁷ Egypt today, „Египет предприема икономически мерки, свързани с пенсиите, селскостопанските данъци“, 22 март 2020 г.; Scoop

¹⁸ МОТ, „Отговори на правителствата на COVID-19 (държави А-Л)“, 6 април 2020 г.; Световна банка, 3 април 2020 г., цит.

предвижда еднократно плащане на облекчение от 150 щатски долара. за работещите в сивия сектор¹⁹.

В **Германия** правителството временно удължи „правилото за 70 дни“ за сезонните селскостопански работници, които сега могат да работят до 115 дни до края на октомври 2020 г., без да плащат социалноосигурителни вноски. То увеличи допълнителните ограничения на доходите за временна работна компенсация и за пенсии на земеделските стопани. Платеният отпуск по болест също е коригиран, така че когато се прилага законът за защита от инфекции, получената сума е равна на нетната заплата на работника за първите шест седмици и след това е равна на обезщетение за отпуск по болест²⁰.

В **Италия** по силата на стимула Cura Italia бяха облекчени условията за получаване на обезщетения за безработица за селскостопански работници и еднократно беше предоставено плащане в размер на 600 евро за уязвими работници, включително селскостопански работници. Работниците, които печелят по-малко от 40 000 евро годишно и които трябва да присъстват на работното място, имат право на еднократно освобождаване от данъци в размер на 100 евро.

В **Намибия** пакетът от икономически стимули и помощи включва гаранции в размер на 200 милиона намибийски долара за нисколихвени заеми за земеделските стопани и селскостопански предприятия, включително земеделски стопани, които са имали затруднения с паричните потоци, и МСП в селското стопанство, които са претърпели значителна загуба на приходи. Еднократна безвъзмездна помощ за извънредни доходи в размер на 750 нигерийски долара ще бъде предоставена

на всички официални работници и работници в сивия сектор, които са загубили работата си.

Във **Филипините** фискалният пакет от 27,1 млрд. песо включва социална защита за най-уязвимите работници и подкрепа за силно засегнатите сектори като туризма и селското стопанство.

В рамките на програмата за спешни субсидии 18 милиона домакинства с ниски доходи, работещи в сивата икономика, ще получават от 5 000 до 8 000 песо на месец в продължение на два месеца. Администрацията за социални грижи на отвъдморските работници също е предоставила парична помощ на филипинските работници в чужбина, засегнати от забрани за пътуване²¹

¹⁹ Fiji Village, „Пакетът от мерки в областта на селското стопанство за COVID-19 ще бъде приложен, за да се гарантира, че достъпът до храни няма да бъде засегнат – Reddy“, 19 март 2020 г.; правителството на Фиян, „Призив за отговор в областта на бюджета за 2020 г. на главния прокурор и министър на икономиката Айяз Сайед - Каюм“, 27 март 2020 г.

²⁰ Euractiv, „Германските ферми се нуждаят от почти 300 000 сезонни селскостопански работници“, 25 март 2020 г.; Световна банка, 3 април 2020 г., цит.

²¹ The Diplomat, „COVID-19: Борба с икономическата зараза“ 24 март 2020 г.; Международен валутен фонд, „Политически отговори на COVID-19“, април 2020 г.; Световна банка, 3 април 2020 г., цит.

Х 3. Инструменти и отговори на МОТ

МОТ прие редица средства и инструменти, които осигуряват ценна рамка за мерки за реагиране при извънредни ситуации и за подългосрочно устойчиво развитие на сектора.

Конвенцията за инспекция на труда (селско стопанство) от 1969 г. (№ 129), заедно с други съответни инструменти, определя редица принципи за създаването, функционирането и организацията на системата за инспекции в селското стопанство, включително наемането на работа и правомощията и задълженията на инспекторите по труда.

Конвенцията за правото на сдружаване (селско стопанство) от 1921 г. (№ 11) гарантира на всички, които се занимават със селско стопанство, същите права на сдружаване и комбиниране, както на промишлените работници.

Конвенцията за плантациите от 1958 г. (№ 110) определя редица принципи за ангажиране и наемане на работници мигранти, договори за заетост и премахване на наказателните санкции, заплатите, годишните платени отпуски, седмичната почивка, закрилата на майчинството, обезщетението на работниците, правото на свобода на сдружаване и колективно договаряне, инспекцията на труда, жилищното настаняване и медицинските грижи. Препоръката за плантациите от 1958 г. (№ 110) съдържа подробни насоки за подобряване на условията на труд на работниците в плантациите.

Конвенцията за организациите на работниците в селските райони от 1975 г. (№ 141) и придружаващата я Препоръка № 149 предвиждат правото на селскостопанските и селските работници да формират и да се присъединят към всички видове организации на работниците в селските райони в съответствие с техния избор, за да имат силен, независим и

ефективен глас.

Конвенцията за безопасност и здраве в селското стопанство от 2001 г. (№ 184) и придружаващата я Препоръка № 192 определят принципите за формулиране и прилагане на съгласувана национална политика за безопасност и здраве в селското стопанство.

Препоръката за минималните равнища на социална закрила от 2012 г. (№ 202) насърчава универсален и прогресивен подход към разширяването на социалната закрила за всички, което е от особено значение в селскостопанския сектор и икономиката на селските райони. Тя насърчава разширяването на социалната закрила, като гарантира достъп до основни здравни грижи и основна сигурност на доходите на национално

▶ определено минимално равнище за всички, включително бедните домакинства, които не разполагат с храна, и работниците в сивата икономика, които са особено разпространени в селското стопанство и свързаните с него сектори.

Препоръка за заетост и достоен труд за мир и устойчивост, 2017 г. (№ 205) подчертава, че реакцията при кризи трябва да гарантира зачитането на всички права на човека и принципите на правовата държава, включително зачитането на основните принципи и права на работното място и на международните трудови стандарти.

Кодексът на практиките в областта на безопасността и здравето в селското стопанство (2011 г.) предоставя насоки за прилагането на съответните конвенции на МОТ, включително подходящи стратегии за справяне с различните рискове за БЗР, срещани в селското стопанство.

Да дадем глас на работниците в селските райони: Общо проучване относно правото на сдружаване и инструментите на организациите на работниците в селските райони, Доклад III (част 1Б), Международна конференция по труда, 104-та сесия, Женева (2015 г.)

Стандарти на МОТ и COVID-19: Често¹²

задавани въпроси – ключови разпоредби на международните трудови стандарти, свързани с развиващите се огнища на COVID-19.

Портфолиото с насоки за политиката относно насърчаването на достойния труд в икономиката на селските райони (МОТ, 2019 г.) предлага насоки на създателите на политики, социалните партньори и практикуващите в областта на развитието относно начините за ефективно справяне с проблемите на заетостта и труда в селските райони. То дава конкретни примери за работа на МОТ в икономиката на селските райони и обединява широката гама от средства и инструменти, разработени през последните години.

Достоен труд в плантациите (МОТ, 2017 г.) е програма на МОТ, която има за цел да подобри достъпа на селскостопанските работници до права и качествени работни места, като в същото време подпомага предприятията при прилагането на основните международни трудови стандарти и националното трудово право с цел подобряване както на съответствието, така и на конкурентоспособността в техните вериги на доставки. Това се постига чрез подкрепа на социалния диалог, засилване на регулирането на труда и прилагането на националното законодателство, както и чрез подобряване на производителността и уменията.